

## Lyme borreliosis

Lyme borreliosis je sistemsko oboljenje kojeg uzrokuje bakterija (*Borollia burgdoferi*), koja se prenosi krpeljima (koji pripadaju nekim vrstama roda *Ixodes*). Krpelji se zaraze ovom bakterijom dok se hrane krvlju domaćina (mišoliki glodari, vjeverice, jeleni i drugi mali kralježnjaci). Osim u Americi, bolest se registrira širom sjeverne i srednje Evrope, a zahvata i zemlje jugoistočnog dijela kontinenta. Bolest je sezonskog karaktera jer je povezana sa aktivnošću krpelja. Pojavljuje se od ranog proljeća do kasne jeseni, a najveći broj oboljelih se javlja u mjesecu junu/lipnju i julu/srpnju. Bolest se uglavnom javlja među osobama koje borave u prirodi (izletnici, lovci, skupljači gljiva..). Većina infekcija protiče bez simptoma. Klinički se razlikuju tri faze bolesti. Tokom prve faze zahvaćena je koža, javlja se crvenilo/lezija oko mjesta uboda krpelja. Mogu se pojaviti i opći simptomi – povišena temperatura, glavobolja, malaksalost, bolovi u mišićima i zglobovima. U kasnijoj fazi bolesti mogu se javiti neurološke i kardiološke tegobe, a nakon više godina upalne i degenerativne promjene na većim zglobovima i koži (domen kliničara). U malog broja neliječenih slučajeva može doći do ozbiljnih posljedica, ali Lyme borelioza sama ne uzrokuje smrt.

Malo zemalja imaju rutinsko prijavljivanje ove bolesti, te se većina podataka o kretanju ove bolesti dobija iz seroloških istraživanja. Prvi slučajevi Zavodu za javno zdravstvo FBiH su prijavljeni 2002. godine. Od tada do danas prijavljena su 34 slučaja.

Zbog kompleksnosti čini se teško provesti preventivne mjere, tako da poboljšanje znanja javnosti o uzroku i rizicima je izgleda najbolja opcija za ličnu zaštitu.

**Spriječiti infekciju znači zaštititi se od uboda krpelja.**

**Način na koji se treba zaštititi:**

- Smanjenje izloženosti krpeljima je najbolja obrana od bolesti.
- Otkrivene dijelove tijela zaštititi odjećom, tako da dugi rukavi i duge nogavice moraju biti čvrsto stisnute. Nogavice je najbolje ugurati u čarape ili čizme
- Za vrijeme boravka u prirodi nositi odjeću svijetlih boja kako bi se krpelj lakše uočio na odjeći i odmah uklonio

- **Ne nositi odjeću od vune, flanela, koje imaju dlačice, jer se za nju krpelj lakše zakači;**
- **Ne odlagati odjeću na travu i grmlje**
- **Ne provlačiti se kroz nisko rastinje**
- **Korištenje odjeće i šatorskog platna impregniranog permetrinom ( slijediti upute proizvođača) koji ima aktivnost repelenta (dobija krpelje) i akaricida (ubija krpelje)**
- **Primjena repelenta – tvari koje odbijaju krpelje – koji se nanose na odjeću i obuću ili direktno na ožu ( u obliku stika, tekućine, spreja – slijediti upute proizvođača)**
- **Pregled cijelog tijela svakih nekoliko sati boravka u prirodi i nakon boravka u prirodi, te otklanjanje krpelja koji se nisu uspjeli učvrstiti**
- **Kupanje ili tuširanje čim je prije moguće nakon dolaska (po mogućnosti u roku od 2 sata) da se saperu i lakše pronađu krpelji koji su na tijelu**
- **Ako ste pronašli krpelja u koži, nema potrebe za panikom. Krpelji se mogu ukloniti i običnom tankom pincetom, tako da uhvatite krpelja što bliže površini kože. Pritisnite nježno, ali čvrsto, tupom pincetom blizu „glave“ krpelja. Preporuka je da se krpelj „okreće“ nježno u ravnini kože pa tek onda podigne sa kože. Krpelja izvucite bet trzaja. Nikako ne smijete odvojiti dijelovi tijela krpelja i ne dirajte ga golim prstim. Natrljajte vatom područje ugriza antiseptikom (alkohol, jod, sapun i voda) kako biste spriječili bakterijsku infekciju. Odložite živog krpelja uranjanjem u alkohol i baciti u WC. Nikada nemojte razbijati krpelja prstima!**
- **Ukoliko se javilo crvenilo na mjestu uboda krpelja, javiti se ljekaru, kako bi se uključila terapija! Pacijenti tretirani s odgovarajućim antibioticima u ranom stadiju bolesti se obično brzo i potpuno oporavi.**